

Elfelejtett mesterségek: a gombkészítő

Tamás Ágnes jó néhány éve ismerem. Egy ideig munkatársak is voltunk, aztán átköltözött Magyarországra. Gyermekei most is ott élnek, de ő visszaköltözött. Ma a szülői házban él, s gombkötő, gombkészítő édesapja mesterségét próbálja folytatni.

Legtöbbünkhez hasonlóan nekem is nagyon kevés ismeretem volt erről a régi, mára már divatból kiment mesterségről, és hiába kutattam utána, sok mindent nem találtam. Ezért Tamás Ágneset először erről faggattam, amikor otthonában felkerestem. Tudomása szerint az 1830-as években már ismert volt a gombkötő szakma, ezt bizonyítják az abban az időben készült ruhák, férfikabátok, díszöltözékek.

„Maga a gombkötő az elkészült gombokat behúzza különböző színű vagy mintás anyagokkal. Édesapám, Tamás Péter gombkészítő is volt, és természetesen gombkötő. Eredetileg a Crișul cipőgyárban volt esztergályos, a '70-es években üzemi balesetet szenvedett, az esztergapad befogta a kezét. Sokáig volt betegállományban, s végül, amikor meggyógyult, nem ment vissza a gyárba. Az ötlete, hogy gombot készítsen és gombkötő is le-

gyen, onnan jött, hogy a gyárral szemben volt Szabó Teréz műhelye, aki Magyarországból hozta be a gombokat. Édesapám kapcsolatba került vele, megcsinálta a gombkészítéshez szükséges szerszámokat, és a továbbiakban készítették a gombokat. A szüleim abban az időben tömbházban laktak, ezért apukám kibérelt egy műhelyt, felszerelte, elkészítette az összes szerszámot, még a présgépeket is.

Beszélgetőtársam fiatalon került a családi vállalkozásba. Mint mondja, ebben nőtt fel. Édesanyja pedig betegnyugdíjasként sokat segített az édesapjának. Aztán Szabó Teréz elhalálozott, az üzletsorokat lebontották. Tamás Péter Szegedi néniével folytatta a mesterséget a Holdas templom melletti boltban, majd a néni halála után az édesapja vette bérbe az üzletet a polgármesteri hivataltól. „A szerszámok maradtak az édesapám tulajdonában. 1995-től én vettem át az üzletet, s 2007-ig csináltam, de sajnos egyre kevesebb lett a kliens. Édesapám 2004-ben elhalálozott, anyukámmal megpróbáltuk fenntartani a műhelyt, de

már nem volt a régi. Sok vevője volt apukámnak 1970-től olyan 2000-ig, Szebenből, Aradról, Brassóból, Temesvárról, Bukarestből rendeltek gombokat, de főleg a műanyag gombok miatt lassan felszámolódott ez a mesterség. Egyedül a szebeni Stoian Gheorghe dolgozik még, tudomásom szerint már csak hobbi szinten. Ameddig a műanyag gomb meg nem jelent a piacon, addig volt igény a munkánkra. A rám marad szerszámokkal most is tudok dolgozni, tehát tudok gombot készíteni és a gombokat behúzni a kliens kívánsága szerint. Például most egy menyasszonyi ruhára készítetek fehér gombokat.” Meg is mutatta, sőt emlékebe kaptam is egy gombot. A különleges ruhák varrói mellett a kárposok keresik még fel, nekik készít és húz be gombokat.

Az életéről elmondta, hogy Nagyváradon született, az általános iskolát a 8-asban – ma Bălcescu nevet viseli – végezte, a mai Ady Endre líceumban érettségizett 1986-ban – ak-

portré

kor 5. Számú Ipari Líceum volt –, az elektrotechnikai szakra járt. Hamar férjhez ment, s 1989-ben született a nagyobbik lánya. Főleg a családi vállalkozásban dolgozott, aztán a magyarországi kitérő után – beteges, egyedül élő édesanyját segítő – hazatérve újra besegített a gombcsinálásba.

Tamás Ágnes arról is beszélt, hogy a legnagyobb gondot a szükséges alapanyag beszerzése okozza. „Az alapanyag alumíniumlemez, s ezt nagyon nehéz beszerezni. Vettem valami hulladék lemezeket, abból még van, de már ez a forrás is megszűnőben van, mivel a hulladék alapanyagot le kell adni. Ahhoz meg, hogy a lerakatokból vegyem meg az anyagot, az én anyagi lehetőségeim nagyon is korlátozottak.”

A gomb alapja ugyanis egy kör alakúra kivágott lemez, kell hozzá egy fülecske, amellyel majd fel lehet varrni a gombot, és egy konzervlemez, amivel a fülecskét rögzítik. A gombkészítés hat munkafolyamatból áll, és a behúzással fejeződik be. Tamás Ágnes tudomása szerint rajta kívül nem úzi már a mesterséget gombkészítő és -kötő az országban.

Az érdeklődők valamicskét mégis megismerhetnek ebből a régi mesterségből, ha a Darvas-házban járnak. Az intézmény vezetője megkereste ugyanis vendéglátómat, hogy a gombkészítést-gombkötést is bemutassák. Tamás Ágnes adományának köszönhetően ott látható például több eredeti fénykép, mely édesapját ábrázolja munka közben, adott a múzeumnak lehúzó prést, más gépeket, s azokat kiállították, de gombokat is készített és felajánlott a közgyűjteménynek.

Dérer Ferenc